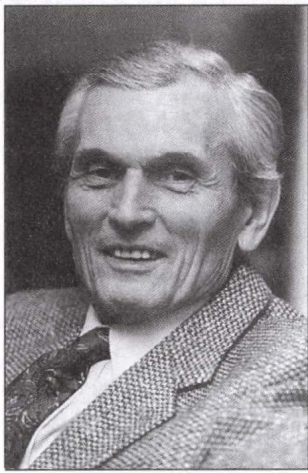

BÖKÖNYI SÁNDOR 1926–1994

Bökönyi Sándor
(fotó: Bodó Gábor)

1994. karácsonyán elhunyt Bökönyi Sándor akadémikus, akit a magyar antropológia is gyászol. Halálával ugyanis egy olyan tudós távozott el körünkből, akinek munkássága a hazai palaeoantropológiára is jelentős hatással volt.

Bökönyi Sándor 1926. március 17-én született Vállajon. Szülei tanyai tanítók voltak. A debreceni piarista gimnáziumban érettségizett 1944-ben. Állatorvosi tanulmányait még abban az évben megkezdte az akkori József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Állatorvosi Osztályán, és az újonnan alapított Agrártudományi Egyetem Állatorvosi Karán fejezte be. Állatorvosi diplomáját 1950-ben szerezte meg. 1951-ben a Magyar Nemzeti Múzeum Régészeti Osztályára került, ahol megszervezte a régészeti állattani gyűjteményt, amelynek 1973-ig vezetője volt. Ekkor került át az MTA Régészeti Intézetének Interdiszciplináris Osztályára, ahol előbb tudományos főmunkatárs, majd tudományos tanácsadó volt. Hamarosan az osztály vezetője lett, egészen 1981. júniusáig, amikor is kinevezték az Intézet igazgatójává. 1993 végéig szolgálta

az Intézetet igazgatóként, majd utána kutató professzorként dolgozott.

Már szigorló állatorvos korában foglalkozott tudományos kérdésekkel, előbb a háziállatok vércsoportjai, majd a domesztikáció és háziállat-történet felé fordult érdeklődése. A Magyar Nemzeti Múzeumban általa alapított archeozoológiai gyűjtemény és az ott folytatott munkássága új alapokra helyezte a háziállat-történeti kutatásokat: csonttani adatokkal egészítette ki a háziállatok eredetéről addig kialakított elméleteket.

Szakmai életútjának utolsó három évtizedében elsősorban a háziásítás kezdetei és a háziállatok legkorábbi története foglalkoztatta, térben pedig Dél- és Délkelet-Európára és a Közel-Keletre is kiterjedt. Élete végéig az e térségekben folyó számos jelentős ásatáson vett részt, Franciaországtól Iránig.

1960-ban szerezte meg a biológiai tudomány kandidátusa fokozatot és az állatorvos-doktori címet, 1969-ben pedig a biológia tudomány doktora fokozatot. A Magyar Tudományos Akadémia 1985-ben levelező, 1990-ben pedig rendes tagjává választotta. 1992-ben az Academia Europaea is tagjává választotta őt. Tagja volt az MTA Elnökségének, számos akadémiai bizottságnak és több hazai és külföldi tudományos társaságnak. Több nemzetközi szakfolyóirat szerkesztőbizottságának volt tagja vagy éppen szerkesztője, társszerkesztője. Két gyűjteményes kötetet is szerkesztett.

Bökönyi professzor imponáló szakmai eredményeit néhány korai külföldi tanulmányútja is megalapozta. Az 1966/67. akadémiai évben egyéves Ford-ösztöndíjjal amerikai, majd 1969-ben egy kulturális csereegyezmény keretében lebonyolított féléves iraki tanulmányúton

vett részt. Ez utóbbi során gyakorlatilag a teljes közel-keleti állatcsont-anyagot áttekintette, és megvetette további tudományos munkájának alapját. Doktori értekezése 1974-ben jelent meg, és ez hamarosan világszerte az archaeozoologia egyik legfontosabb kézikönyve lett.

Tudományos munkásságát összesen 11 könyv és több, mint 200, hazai és külföldi szakfolyóiratokban publikált dolgozata jelzi. Mindezt az MTA Elnöksége 1978-ban Akadémiai Díjjal, a Régészeti Társulat pedig 1991-ben Rómer Flóris Emlékéremmel jutalmazta.

Tudományos kutatómunkája mellett Bökönyi professzor oktatói tevékenysége is kiemelkedő. 1951 óta az ELTE Bölcsészettudományi Karán az Archaeozoológia előadója volt, 1984 óta c. professzorként. Részt vállalt – nagy örömünkre – az ELTE Embertani Tanszékén folyó antropológus/humánbiológus postgradualis szakképzésben is, ahol lebilincselő stílusú előadásai az egyik legnépszerűbb előadóként tisztelték és szerették hallgatói. Részt vett a régész-hallgatók képzésében, és vezető szerepe volt az új hazai archaeozológus generáció kiképzésében.

Hatalmas szakmai tudását azonban nemcsak itthon, hanem külföldön is kamatoztatta. Az 1970/71. tanévben egy évig mint vendégprofesszor Los Angeles-ben a Kalifornia Egyetemen tanított. Egy-egy hónapos vendégprofesszori kurzusokat tartott 1980-ban a saarbrückeni, 1983-ban a római és 1992-ben újra a kaliforniai egyetemen.

Bökönyi professzor imponáló karrierjét életerejének teljében, váratlanul korán törte ketté a halál. Tele volt még szakmai ambíciókkal, befejezésre váró kutatásokkal, megírandó könyvek tervével. Talán majd hazai és külföldi tanítványai megalósiának ezekből valamennyit.

Bökönyi Sándor emlékét szívünkben megőrizzük.

Dr. Eiben Ottó